

2020-10-25 (2 godziny)

Temat: *Pan Tadeusz* jako epopeja narodowa.

Pan Tadeusz jako epopeja narodowa

Epopeja narodowa to utwór literacki o wielkiej wadze dla narodu, ukazujący ważny moment jego dziejów oraz stanowiący ośrodek budowania jego tożsamości..

Grecja ma więc *Iliadę* i *Odyseję*, Anglia *Bewulfa*, Francja *Pieśń o Rolandzie* zaś Niemcy *Pieśń o Nibelungach*. Polacy czekali na swoją epopeję dłużej, bo aż do XIX wieku. Przy czym rangi epopei narodowej *Pan Tadeusz* nie otrzymał zaraz po jego opublikowaniu w 1834 roku.

Dopiero po 1863 roku (a więc po Powstaniu Styczniowym) *Pan Tadeusz* uzyskuje status arcydzieła i awansuje do rangi epopei narodowej.

Wyznaczniki gatunkowe epopei w *Panu Tadeuszu*.

Definicja epopei określa ją jako **długi wierszowany utwór epicki opisujący dzieje grupy bohaterów na tle wydarzeń przełomowych dla danej społeczności**. Inne obecne w dziele wyznaczniki eposu to:

- **inwokacja** jako uroczysty wstęp do utworu, z charakterystycznym zwrotem do dostojnego adresata (ojczyzna, Matka Boska,) zawierającym prośbę o natchnienie, za którą można uznać słowa:

*Tymczasem, przenoś moją duszę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych łąk zielonych,
Szeroko nad błękitnym Niemnem rozciągnionych*

- dostojny podział utworu na księgi (zamiast rozdziałów)
- akcja bogata w epizody
- środki artystyczne typowe dla epopei, takie jak stałe epitety, porównania homeryckie:

*Jak strzelcy gdy na lisa zaciągną do lasu,
Słysząc gdzieniegdzie trzask drzew, strzały, psiarni granie,
A wtem dojeżdżacz dzika ruszył niespodzianie,*

*Dał znak, i wrzask powstaje w strzelców i psów tłuszczy,
Jak gdyby się ozwały wszystkie drzewa puszczy;
Tak dzieje się z rozmową: z wolna się pomyka,
Aż natrafi na przedmiot wielki, jak na dzika.*

(księga II, Zamek)

- [retardacje](#), czyli opóźniające akcję opisy, np. serwisu porcelanowego, rozległe opisy przyrody.

Epopeja romantyczna

Równocześnie pamiętać należy, że *Pan Tadeusz* nie jest typową epopeją i ma wiele cech oryginalnych:

- jest [synkretyczny](#) pod względem gatunkowym, jak na utwór romantyczny przystało. Będąc epopeją, utwór zawiera także ślady innych gatunków: [powieści poetyckiej](#) (wyraźna w dziejach Jacka Soplicy opowiadanych przez księdza Robaka), [sielanki](#) (Zosia jako pasterka, arkadyjski obraz Soplicowa), [baśni](#) (np. w opisie macecznika), [gawędy szlacheckiej](#) (w scenach ucztowania, opowieściach i anegdotach szlacheckich).
- cechy [poematu heroikomicznego](#) - osiągnięcie efektu komizmu poprzez połączenie podniosłego stylu z błahą akcją (np. zajazd na Soplicowo opisany jest językiem wielkich bitew rodem z *Iliady*)
- **humor** - w humorystyczny sposób, na przykład, ukazane są niezdarne próby Tadeusza wywikłania się z jego romansu z Telimeną, albo wątek sporu Asesora z Rejentem, czy też liczne perypetie Wojskiego, np. jego polowanie na muchy czy ciągle przerywana anegdota o Rejtanie.
- **nietypowi jak na epopeję bohaterowie** - ludzi zwyczajni, czy wręcz pospolici, odmienni od nieskazitelnych herosów z klasycznych eposów
- **narrator**, który, zachowując pozory neutralności, ujawnia swoje przywiązanie do świata przedstawionego, poprzez subtelny humor, nieliczne, ale znamienne ujawnianie swojej obecności, żonglowanie wielością nastrojów i głosów w utworze
- **ironia romantyczna** - ujawniająca się na przykład poprzez ironiczne potraktowanie postaci Hrabiego pozwalające na zdystansowanie się do świata przedstawionego.

2020-10-25 (2 godziny)

Temat: *Cierpienia młodego Wertera* – czyli o romantycznej miłości.

Powieść Goethego pomyślana jest jako zbiór listów napisanych przez tytułowego Wertera do przyjaciela Wilhelma. Całość składa się z dwóch ksiąg, przy czym pierwsza rozpoczyna się datą 4 maja 1771 r. Z ułożonych chronologicznie listów wyłania się cała historia nieszczęśliwej miłości młodego człowieka, jego życia i śmierci.

Na listy składa się relacja z wydarzeń, w jakich bohater uczestniczył oraz analiza psychologiczna jego uczuć.

Werter dokonuje w swych listach dokładnej autoanalizy, informując przyjaciela o motywach swego postępowania, od zakochania się w Lotcie do popełnienia samobójstwa.

Od imienia tytułowego bohatera przyjęło się określać model pewnej postawy, charakteryzującej się przede wszystkim wybujałą, przesadną uczuciowością, postrzeganiem otaczającego świata przez pryzmat własnych marzeń i poezji, niezgodą na zastane konwencje obyczajowe i moralne, przy jednoczesnym braku konkretnego, zdecydowanego działania.

Werteryzm to również głębokie poczucie bezsensu egzystencji, dążenie do samozagłady, gdyż najczęściej kulminacją działań bohatera jest samobójstwo. Goethe tworzy specyficzny typ bohatera, określanego mianem bohatera sentymentalnego lub werterycznego.

Goethe wykreował nowy model miłości i bohatera. Jest to miłość romantyczna: nieszczęśliwa, głęboka. Kochankowie zostają rozdzieleni przez okoliczności zewnętrzne, tu: zaręczyny Lotty i Alberta, ale w głębi duszy czują, że są sobie przeznaczeni, w pełni się rozumieją, są „bliźniaczymi duszami”. W postaci tytułowego bohatera Goethe skoncentrował wszystkie cechy romantycznego kochanka, który odtąd będzie nosił miano bohatera werterycznego. Jego cechy to: poczucie wyobcowania, niezgodność z konwencjami, brak chęci działania, bierność, przesadna uczuciowość. Bohater nie potrafi zrozumieć rzeczywistości, a zarazem nie umie w niej już żyć. Odczuwa boleśnie Weltschmerz – ból istnienia – dojrzewa w nim werteryzm, pesymistyczny światopogląd: ucieczka przed światem

początkowo w prywatność (Werter rezygnuje z jałowej służby państwowej), wreszcie w śmierć.

Proszę obejrzeć:

<https://youtu.be/yqnZlIVvpBc>